

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Обґрунтовано науково-методичні, теоретичні положення і теоретичні засади функціонування машинобудівних підприємств за умов підвищення ефективності їх інноваційної діяльності.

Ключові слова: ефективність інноваційної діяльності, інноваційний потенціал, інноваційний процес, машинобудування.

Abstract

The scientific-methodical, theoretical positions and theoretical foundations of functioning of machine-building enterprises in the conditions of increase of their innovative activity efficiency are substantiated.

Keywords: efficiency of innovation activity, innovative potential, innovation process, mechanical engineering.

Вступ

В сучасних умовах інновації виступають найважливішим засобом забезпечення умов виходу з економічної кризи, зростання технічного прогресу, підвищення якісних показників економічної діяльності. Забезпечити високу ефективність виробництва у умовах змін, коли рівень визначеності економічних і соціальних показників дуже низький, можливо лише на основі управління інноваціями [1, с.13].

Особливої актуальності набувають питання більш глибокого вивчення шляхів та можливостей ефективного використання інноваційної діяльності, як основи економічного зростання, пошук методів розв'язання низки теоретичних та практичних завдань у тих сферах господарювання, які виступають каталізатором розвитку економіки. Такими є підприємства машинобудівної галузі, яка є фондоутворюючою і визначає рівень технологічного розвитку інших секторів економіки. На сучасному етапі розвитку промислових підприємств України характерна серйозна криза в інноваційній сфері, що вимагає вживання активних заходів з її подолання як з боку держави, так і з боку підприємств. Для вирішення зазначених питань необхідно систематично досліджувати сутність ефективності інноваційної діяльності підприємства та його складових, особливості їх взаємодії у процесі розвитку підприємства для ефективної реалізації заходів інноваційного розвитку. Питання пов'язані з інноваційною діяльністю розглядаються такими вченими як: М.П. Войнаренко, С.В. Захаров, В.І. Захарченко, С.М. Ілляшенко, О.В.Одрехівський, Т.М. Пілявоз, А.І. Сільченко, А.О. Ширяєв, І.М. Школа, А.В. Череп та ін.

Мета дослідження полягає в аналізі інноваційної діяльності й визначення перспектив інноваційного розвитку машинобудівних підприємств .

Результати досліджень

Сучасний економічний розвиток України неможливий без першочергового відродження машинобудівної галузі, яка є джерелом забезпечення засобами праці. Саме рівень якості машинобудівної продукції, її відповідність сучасним вимогам, закладають основи розвитку інших галузей економіки. Сьогодні в Україні на більшості машинобудівних підприємств питанням планування приділяється недостатньо уваги. В сучасних умовах ключовою складовою розвитку підприємств машинобудування має стати розробка стратегічних планів, які повинні комплексно враховувати внутрішні та зовнішні чинники, тенденції та особливості економічних процесів, які відбуваються в Україні та світі [2, с.88–89].

У провідних країнах світу термін служби технологічного обладнання не має перевищувати 7– 10 років, а в Україні середній розрахунковий вік перевищує 20 років. Зношеність основних засобів у середньому в машинобудівній галузі складає 70– 80 %. Щорічний відсоток оновлення

обладнання є надзвичайно низьким — 0,01 %, тоді як у провідних країнах світу з розвинутим машинобудуванням вважається, що щорічно повинно оновлюватись 10–12 % технологічного обладнання. Проблемою залишається і відсутність достатнього обсягу інвестиційних ресурсів, необхідних для виведення машинобудівної промисловості на шлях конкурентного розвитку. Інноваційна активність у галузі недостатня. Державні програми інноваційного розвитку часто не забезпечують очікуваних результатів, міністерства і відомства, обтяжені соціальною необхідністю підтримки традиційних виробництв, не мають достатньо коштів для інноваційних перетворень, а недержавні комерційні установи все ще не можуть здійснювати довгострокові проекти, які б забезпечували базові технологічні зміни. Лише близько 14 % підприємств проводять інноваційну діяльність, хоча працює значна кількість наукових і конструкторських організацій.

Повільний розвиток машинобудівних підприємств у сфері інновацій тісно пов'язаний і з недосконалістю діючої системи оподаткування. Так, надмірний податковий тиск, спричинений необґрунтовано високими ставками податків на виробництво та імпорт інноваційної продукції, не лише значно сповільнює інноваційну активність товаровиробників, а й змушує багатьох із них йти у тінь з метою виживання. Основними завданнями управління інноваційною діяльністю підприємства є формування пріоритетів його інноваційної діяльності, а також визначення потреби виробництва в інноваціях. Не менш важливим є визначення сфер застосування інновацій, забезпечення процесу створення і впровадження інновацій і його контроль [3].

Розглядаючи класифікаційні ознаки інновацій, запропоновані вітчизняними та зарубіжними вченими, можна зробити висновок, що не існує універсальної класифікації інновацій, які визначають ефективність інновацій та галузеві особливості в машинобудуванні. У запропонованій класифікації виділено ряд важливих критеріальних ознак: виробнича, структурна та цільова ознака за часом реалізації (рис. 1). Особливістю даної класифікації є те, що вона дозволяє відображати, окрім традиційних розмежувань, критерії джерел підвищення ефективності інновацій та фактори, які сприяють її прояву.

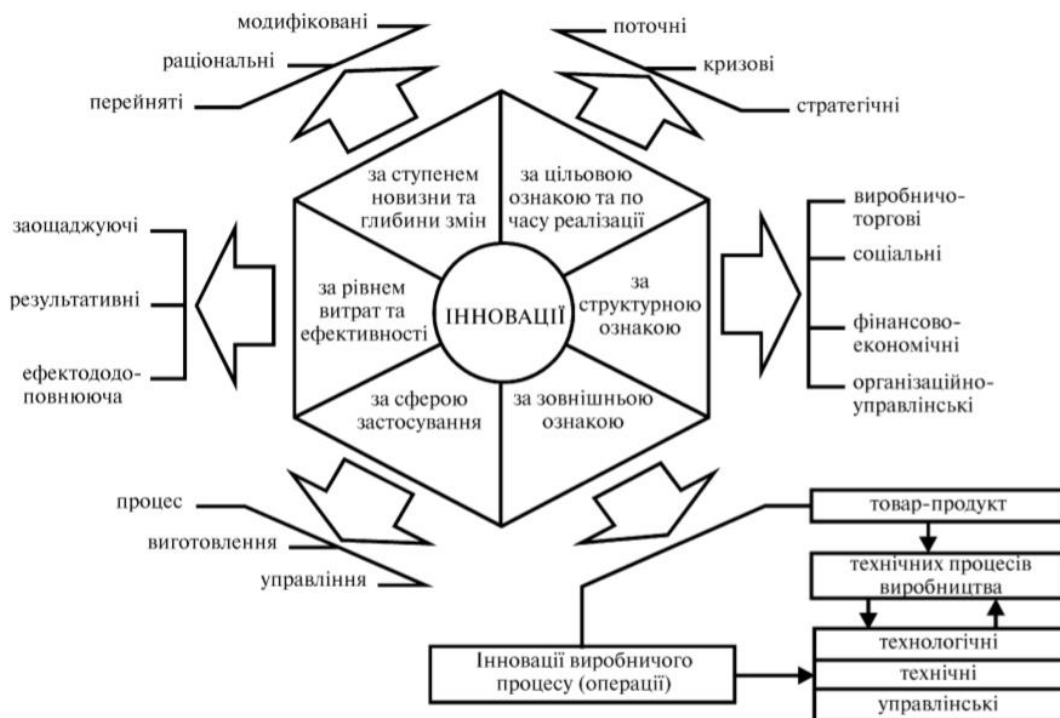

Рис. 1. Класифікація інновацій у машинобудуванні. [4, с. 118]

Ця класифікація дозволяє точно позиціонувати інновації стосовно машинобудування, побачити їх спрямованість і оцінювати ефективність діяльності їх використання.

У сучасних умовах спостерігається критичний стан у здійсненні інноваційної діяльності на машинобудівних підприємствах у зв'язку з їх недостатнім фінансовим забезпеченням. До при-

чин, що гальмують реалізацію інноваційної діяльності, відноситься також скорочення фінансування фундаментальних досліджень. Участь держави (кошти держбюджету та місцевих бюджетів) в інноваційній діяльності неприпустимо незначна (на рівні 1% від загального обсягу фінансування інновацій). Також на низькому рівні залишаються інвестиційні можливості національних банків. Крім того, західні експерти відмічають надмірно високі інвестиційні та економічні ризики для української економіки, які оцінюються на рівні 60%, про що також свідчить обсяг інвестицій інших країн у машинобудівну галузь України (3,6% від загального обсягу інвестицій). Без коригування існуючої практики кредитування виробництва неможливо виправити становище, при якому машинобудування не може сподіватися на повноправну інтеграцію в загальносвітовий ринок.

Ефективність оцінювання інноваційної діяльності машинобудівних підприємств залежить від сукупності факторів та чинників, зокрема такий важливий чинник, пов'язаний з проведенням інноваційної діяльності, як час, витрати на ресурси, результативність. Комплексну оцінку ефективності впровадження інноваційної продукції необхідно проводити у двох напрямках:

1. оцінка економічної ефективності інноваційної діяльності й інновацій з отримання прибутку (складається з традиційних показників ефективності);
2. оцінка ефективності інноваційної діяльності з погляду реалізації інноваційних процесів і досягнення цілей підприємства у вигляді отримання інновацій (продуктів, технологій).

Розрахунок показників ефективності інноваційної діяльності необхідно здійснювати на основі фактичних результатів діяльності підприємства, через певні проміжки часу. Аналіз чинних організаційно-правових форм управління розвитком інноваційного потенціалу підприємства свідчить про вирішальну роль спільного управління інноваційним потенціалом із застосуванням відповідної організаційної структури, що дозволить поєднати фінансові і виробничі можливості підприємств і слугуватиме базою для нарощування інноваційного потенціалу. Ці проблеми найбільш ефективно можна вирішити за допомогою кластерного підходу.

Потреба у прискореному створенні в Україні кластерних систем у галузі машинобудування зумовлюється, насамперед, особливістю сучасного механізму формування конкурентоспроможності підприємств машинобудування на вітчизняному та міжнародному ринках, що базується переважно на генерації і нарощуванні інноваційного потенціалу, який, у свою чергу, створює основу для розвитку сукупності науково-технологічних, фінансових, виробничих і маркетингових ланцюгів зі створення нових продуктів і технологічних процесів з визначеними параметрами [4, с. 115-120].

Висновки

Отже, повільна адаптація підприємств машинобудування до роботи в ринкових умовах; нерозвинутість інфраструктури ринку (відсутність реального моніторингу, дистрибуторської системи, фірмового технічного обслуговування); застарілість основних фондів, низький їх технічний рівень, відсутність обладнання, придатного до переналагодження без значних витрат для впровадження ресурсозбережних технологій — все це визначило необхідність пошуку шляхів підвищення ефективності інноваційної діяльності, що дасть змогу українським підприємствам значно підвищити рівень конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Зянько В.В. Інноваційне підприємство в Україні: проблеми становлення і розвитку. Монографія. – Вінниця: УНІВЕРСУМ – Вінниця, 2005.-263с.
2. Захаркіна Л. С. Збалансування економічного розвитку машинобудівних підприємств в процесі стратегічного планування / Л.С.Захаркіна // Актуальні проблеми економіки.— 2009.— № 3.— С. 88–95.
3. Наука та інновації [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Польова Н.М. Класифікація інноваційної діяльності машинобудівних підприємств / Н.М.Польова // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури: збірник наукових.

Діана Олександрівна Лабан – студентка групи МОФ-156, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: fm.2mo15.laban@gmail.com

Науковий керівник: **Фурик Василь Григорович** – канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Diana A. Laban - student of group MOF-15b, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsya, e-mail: fm.2mo15.laban@gmail.com

Scientific supervisor: **Vasyl G. Furik** - candidate. econ Sciences, Associate Professor, Department of Finance and Innovation Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsya